

HALÁSZ MARGIT

Tündérmocsár

(regényrészletek)

ÖTVENHATODIK FEJEZET

A láp nemcsak szolárlámpásokkal kivilágított, orchideákkal díszített, madárdalos paradicsomi hely, nemcsak hajlékony, jámbor vidrák, ferge törpeegerek, szapora kószapockok, strázsáló menyétek menedéke, hanem megterem benne a lápi farkas, pedig nem is vetik. Az ókori görögöknél Apollón szent állataként jegyzik a farkast, a rómaiaknál Mars hadisten állata a harchoz szükséges lelkesedés, bátorság, kitartás, ügyesség okán. Az ősi magyar hitvilágban két olyan nagyra becsült barom van, amelynek a nevét nem szabadott kimondani, ez a szarvas és a farkas. A farkashoz negatív jelzőket kapcsolnak, a fene szó is a farkas szó archaikus alakja, ártó szellemet jelöl. A táltosok egyik próbatétele volt a farkas legyőzése. A Bibliában többször megjelenik a farkas, sajnos szinte mindig negatív karakterként. Viszont ha azt vesszük, hogy Róma alapítót, Romulust és Remust anyafarkas táplálta, akkor máris lendül valamicskét pozitív irányba a farkasok mérlege, ha nem is lesz, egyiptomi mintára, egy puszta tollnál könnyebb.

Azt túlzás lenne állítani, hogy a láp minden nádbokra egy-egy farkasvackot rejtett, inkább a lápszéli zombékokat kedvelték, ahonnan kijártak a karámokba, ólakba nyáját tizedelni. A lápi ember nem farkasnak hívta, hanem féregnek, ordasnak, toportyánnak, veres vadnak. Nagyságára nézve nagyobbfajta kutyához hasonlított. Girhes, csikasz teste, bozontos farka volt, és erős lába, éles karma. Frozina látott már réti farkast sokszor. Egyszer rá is csodálkozott, amint bakkecskeként ugrándozott zombékról zombékra. Akkor kóbor kutyának nézte, de Maricska mondta neki, nem kutya biz' az, hanem farkas. Azt is hozzátette, hogy nem kell tőle félni, nem bántja az embert, a birkát szereti, és van birka a környéken elég. Tényleg volt, az ellopott juhot nem cipelte a bestiája, hanem lápszéli eleganciával vezette maga mellett. Oly módon, hogy fogával megragadta szegény birka nyakán a gyapjút, farkával meg hátulról csapkodta, így kényszerítve futásra.

A farkas a nádasban láthatatlanná tud válni. Ért a divathoz, a lápi világ legmenőbb színeit ölti magára. A hátán néhány antikolt feketés csík húzódik végig, Capri-nadrágja sárgásvörös, Fake-furnek tűnik, de ha közelebről megnézzük, kasmír. Nyaka alatt falatnyi fehér zsabó, kontrasztgallérként az egyébként lezser megjelenéséhez stílusos, karakteres hatást kölcsönöz. Nem túl hosszú farkára a minimalizmus jellemző, csak semmi feltűnősködés, antikolt hátcsíkjával azonos paszpól fut rajta végig. Hosszú lábain soha nem visel western csizmát, befűlnének körmei, a római szandált részesíti előnyben. Talpa velvet. Az idősebb példányok már nem követik annyira az aktuális trendet, jobban érzik magukat a used look, tépett, szaggatott szürke bundában. Összességében azt mondhatjuk a kinézetéről, hogy nem egy opulens, inkább military look, aki remekül kombinálja a terepszíneket. Ami az életmódját illeti, alkotkor vagy éjszaka mozog szívesen. Kár, hogy a birkákat preferálja a pockok,

gumók, hagymák, gyökerek, gombák fogyasztása helyett. Minden egyes birkás portyája egy-egy potenciális lehetőség az utolsó vacsorára. Mert a felbőszült gazdák kivetett törrel és vascsapdával terítenek neki. Ha nem elég elővigyázatos, könnyen a hodály végére kerül a bundája cégérnek, és még a varjú sem károg utána.

Frozinának eleinte csak az tűnt fel, hogy zizeg, susog, hajladozik a sás egy kerek porongnál, mely majdnem elsüllyedt a mocsár duzzadó vizében. Odanézett, és azt is mondhatnánk, hogy farkaszemet nézett a farkassal. De ez a csikaszk nem annak a farkasnak volt a leszármazottja, amely Piroskát hamm, bekapta, ez elhagyatott volt, jámbor, szelíd és empatikus. Biztosan éhes szegény, gondolta Frozina. Fuss a nádasba, találsz ott ennivalót, szólt oda, és tovább evezett. De alig húzott párat, a farkast jó tíz méterrel előrébb, mint a csodaszarvast Hunor s Magyar, egy úszó zsombékon pillantotta meg. Elhagyatottnak tűnt, és le se vette a tekintetét a csónakról. Frozinában ekkor állt össze a kép, hogy ez a farkas őt követi. Vajon miért? Hisz nem tud neki semmi ennivalót dobni a csónakból. Mégis, mi dolga van ennek a farkasnak vele?

Semmi dolga nem volt, illetve csak annyi, hogy a farkas szerette volna, ha Frozina felveszi a csónakjába, és elbeszélgetnek egy kicsit. Igazi magányos farkas volt, a párját rég elveszítette, verembe esett szegény, és azt az éjszakát nem kívánja senkinek, se farkasnak, se emberfiának. Ott rítt a verem mélyén asszonya, körbe-körbe járt, mászott volna felfelé, de minduntalan visszaesett. Ő meg nézte a verem nyílásán át, hogy küszködik a párja. Segíteni nem tudott rajta, hogyan is segíthetett volna! Hajnalig ült a szálfán, nem mert üvölteni, mert félt az embertől. Befelé folytak a könnyei, és hajnalban, amikor meghalotta az ember neszelését, eloldalgott a gödörtől. Ha maradt volna, biztosan belehalt volna a bánatába, ahogy végignézi, hogyan veri agyon fokossal az ember szeretett asszonyát. Négy kis kölyök várta otthon. Nyíttak, nyivákkoltak az éhségtől, akkor szokott rá a lápi vadászatra. Pockok, gumók, hagymák, gyökerek, gombák adták az ételmet, nem ment volna ki a lápból semennyi pénzért. Aztán felnőttek a kicsik, világgá mentek, ő meg ott maradt egyedül. Asszonyra már nem vágyott, miért is vágyott volna? Bundája megszürkült, tisztelen megőszült, mint Maricska nagyapja. A vackában heverészett, csak akkor merészkedett ki a lábba, ha a gyomra erre készítette. De már az evésben sem lelte örömet, beérte egy-két nádtorzsával. Ez a csónak azonban megtetszett neki, vagyis hát nem a csónak, hanem a benne ülő szépséges nő. Ébenfekete haja két ágra volt fonva hátul, kígyóvonalban tekergőzött fel egészen a feje búbjáig, ott kis fészekkentyben állapodott meg. Az öreg farkas nem értette, mit keres ilyen szép nő férfi nélkül a lápban, a lép haramiák, számkivetettek, gonosztevők, zsványok otthona. Feléledt benne ősi ösztöne, mint olykor saját párját, meg akarta védelmezni a csónak utasát. Ezért ugrált zsombékról zsombékra, hogy ha valami veszély adódna, nosza, rajta, nem áll jól magáért, torkaszakadtából üvölteni fog, ha meg nem lesz elég, akkor a tettlegességtől sem riad vissza. Igaz, állóképessége már nem volt az igazi, gyakran megremegtek inai, de taktikai tudását bármely testőr megirigyelhette. Megjelenése hagyott némi kívánnivalót maga után, nyelvismeretekben sem volt jártas, perfektül csak azt a nyelvet beszélte, amire édesanyja tanította. Általános intelligenciáját és műveltségét tekintve maga volt a megtestesült bölcsesség. Nemcsak a felhalmozott lexikális tudása volt említésre méltó, nemcsak a lép valamennyi élőlényét ismerte, de az élőlények élettani vonatkozásában sem lehetett volna legyőzni egy lápi kvízben.

Frozina odaavezett a kis szigethez. Nem állította meg a csónakot, hanem siklatta tovább. Újabb porongok mutatták magukat a morotva szélén, ha tényleg dolgom van ezzel a farkassal, akkor utánam fog jönni, mélézött. Azzal erőteljes húzásokkal küldte mind előbbre és előbbre a csónakot. Idáig biztosan nem követ, gondolta, amikor jó kétszáz méter után megállt egy kis zsembékos szigetnél. Két szempillantásnyit sem ácsorgott, a veterán testőr korát meghazudtoló fürgeséggel tiszteletét tette. Leült két hátsó lábára, érdeklődő tekintetével nézett Frozinára. Nos, akkor mesélj, mondta volna, ha ember lett volna, de mivel farkas volt, a tekintetével beszélt.

Egyáltalán nem tudom, hogyan kezdjek bele, szólalt meg Frozina. Ebben a pillanatban elhallgatott minden háp-háp, kvak-kvak, kum-kum, git-git-git, cüf-cüf, minden vinnnyogás, vonyítás, kuvikolás és visítás. A láp valamennyi élőlénye lélegzet-visszafojtva hallgatta a megtört grófkisasszonyt. Nem jártak iskolába, nem tanultak etikettet, zenét, társalkodást, francia nyelvet, táncot, se matematikát, se irodalmat, mégis tudták, hogyan kell megadni a tiszteletet és figyelni arra, aki valamit szeretne mondani.

Ruzsika vagyok, kezdte újra, és megköszörülte torkát. Török Eufrozina grófkisasszonynak születtem, de a barátnőm, Maricska átkeresztelt Ruzsikává. Tavasszal kezdődött, amiről beszélni szeretnék. Miklós pap előtt volt itt egy másik pap, Rudolf atya. Szegény atya nem volt már fiatal, és Isten hűséges szolgáljaként nálunk, a kastélyban is tartott miséket a családi kápolnában. Nagyon szeretjük hallgatni, mert beszédébe mindig beleszótt valami huncutkodást, tudod, olyan világias vicceket, amiket nem nagyon illett volna a szószékről mondania. Például azt, hogy ne egyél hagymát, ha csókolózni akarsz. Ezt nem pontosan így mondta, de mindenki tudta, hogy erre akar kilyukadni. Én viszont éppen ezért szerettem Rudolf atyát, mert tele volt étellel, csintalansággal. Más is rajongott érte, egy szépséges nővér, aki a közeli kolostorban lakott. De nem akarom túl hosszúra nyújtani a bevezetést, elég az hozzá, hogy a nővér valósággal rabja lett az atyának. Éjnek évadján kiszökött a kolostorból, csónakkal átkelt a mocsáron, és megkopogtatta a kápolnaház ablakát. Aztán másnap mindenféle ordenaré ocsmányságokat mesélt a rendházban, hogy miket csinált vele az atya. Addig fajult a dolog, hogy be kellett zárni a cellájába. Akkor meg Szent Margitnak képzelte magát, illetlen alpáriságokat talált ki, amit állítólag Ottokár cseh királlyal művel éjszakánként. Egyszerűen meghibbant szegény nővér, de még előtte nádbugákat erősített a hasához, mondván, hogy szíve alatt hordozza Rudolf atya gyerekeit. Mert az atya éjjel patás ördög képében továbbra is látogatja, sőt mi több, kedvét tölti vele. Susmusoltak mindent a népek, Rudolf atya jobbnak látta, ha áthelyezését kéri. Jó is, hogy elhagyta a falut, mert az utóda, és itt Frozina szünetet tartott, mert utóda, Miklós pap, pár hét elteltével újszülöttet talált a lápban. Ekkor a láp minden élőlénye felhárogott, felkummogott, felvakkantott, felszisszent, felkvartyogott. El szerettek volna mesélni valamit, talán az igazságot, talán egy ködös lápi legendát, de Frozina farkasa négy lábra ugrott, kinyújtotta a nyakát, és beleordított a feltámadó szellőbe. [...]

ÖTVENNYOLCADIK FEJEZET

Frozina farkasának ordításától csend lett újra. Szóval ott tartottam, folytatta, hogy Miklós pap egy kosarat talált a lápban, amit egy mocsári lény tartott. Olyan volt a feje, mint egy gyereké, mint egy fiúé. Fiúarc volt, szőrös, merev

halszem karikára nyitva. Összelapult orrcimpa. Hosszú fül. Két csökevényes kar, ami ötágú karomban végződött. A láb állatai zúgolódni kezdtek, fel-felvisítottak, sziszegtek, óbégattak, az öreg farkas kénytelen volt újra csendre inteni őket. Miklós pap elvette a kosarat a lénytől, és beletette a csónakjába. Hazavitte, és a háziasszonyával kibugyolálta. Egy angyali kislány rúgkapált az asztalon, akit a háziasszony bevitt a kastély konyhájára. Ott szolgált az asszony, süteményeket sütött, ha már Miklós papnál végzett. Volt egy külön kis szobácskája, ott nevelgette Zsiókát. Miklós pap gyakran jött a kastély konyhájára, hogy lássa a szépen cseperedő lánykát. Az én kerti házam előtt vezetett az útja, és jöttében, mentében megállt velem beszélgetni. Pár hét után azt vettem észre, hogy állandóan az ösvényt lesem, mikor bukkan fel a pap délceg alakja. Ha meg felbukkant, olyan remegés jött rám, hogy azt is elfelejtettem, ki vagyok. Ilyenkor berohantam a kisházba, mint akinek eszébe jutott valami, mert szégyelltem, mennyire remeg a kezem. Bent csillapult valamicskét a szívdobogásom, megmostam az arcom, mert olyan vörös lett, ha megláttam az atyát, mint a pipacs. Nem ismertem ezt az érzést, ez volt a szerelem. Azt mondják, szerelmet csak az ember érezhet. Ez ellen a láb valamennyi állata hangos lármával tiltakozott, újra közbe kellett lépnie az öreg farkasnak. Azt kértem Miklós atyától, ha megy a kastélyba, ne a kertemen át jöjjön, ne találkozzunk, mert nem szeretném. És ekkor szerelmet vallott, elmondta, hogy ő is hasonlóan érez, de igazam van, mindkettőnknek jobb lesz, ha nem látjuk egymást. Három napig bírtuk, három átvirrasztott éjszaka után vettem a fekete csuklyás köpenyem, és nekivágtam az éjszakának. Csillagtalán vaksötét éjszaka volt, viharfelhők gomolyogtak az égen. A hold ezüst sarlója mutatta az utat, mesélte Frozina, de egy csapat vadliba olyan gágogásba kezdett, hogy jobbnak látta, ha csak a lényegre szorítkozik.

Elindultam az éjszaka kellős közepén Miklós atyához. Tudtam, hogy nem lenne szabad elindulnom, tudtam, hogy bűnt követek el, tudtam, hogy Isten látja, amit csinálok, de nem tudtam parancsolni magamnak. Mentem át minden, elértem a temetőt, aztán a paplakot. Miklós pap a cellájában könyökölt az asztalnál, és reményvesztetten pislogott. Egy róka szeme villant a holdfényben, jókora madarat tartott a szájában, megijedtem. Elvesztettem az egyensúlyomat, és az ablaknak estem. Miklós pap odakapta a fejét, meglátott, és kinyitotta az ajtót. Hát a kisasszony?, kérdezte bársonyos hangján, mire én a karjába szédültem. Aztán, sóhajtott nagyot Frozina, csónakázni indultunk a lápon, és a csónakban megtörtént, aminek nem kellett volna megtörténnie. Gyerekem lesz, tavasszal fog születni, és életemben először nagyon félek. Maricskán kívül senki sem tudja, csak te, csak ti, mutatott a nádas felé. A farkas megdörzsölte füle tövét jobb első mancsával, de az is lehet, hogy valamivel előrébb, a szeme környékén babrált valamit.

Frozinát másnap délelőtt hívatta édesapja. A cselédlányt szalajtottta érte, menjen azonnal, élet-halál kérdésről van szó. Ó, de arcátlan, hát még mindig nem mondott le arról, hogy hozzámenjek Mundihoz, háborgott magában Frozina. Ó, hát hogy lehet ilyen lelketlen egy édesapa! Megyek azonnal, mond meg neki, üzente a lánnyal. Amikor magára maradt, a falon lévő nagy aranykeretes faragott tükörbe nézett. Török Eufrozina grófkisasszony, akarsz-e feleségül menni, és itt felcsuklott a sírástól, akarsz-e feleségük menni Miklós atyához? Jólesett néznie magát a tükörben sírás közben, mintha könnyebben ömlöttek volna könnyei a megrekedt könnycsatornákból. Érezte, hogy könnyei nemcsak a szeméből folynak, hanem az arcából, nyakából, mellkasából, szívé-

ból. Amikor megkönnyebbült, átöltözött, kicsinosította magát az alkalomhoz, mert életében először nemet fog mondani szeretett édesapjának.

A gróf a dolgozószobájában ült egy nagy karszékben, és valósággal sugárzott az örömtől. Miután felállt, kezébe vett egyet a kandalló előtt sorakozó pizskafák rajából, és mint egy csintalan kölyök, elkezdett vele a levegőben hadonászni. Majd stílust váltott, és álmatag keringőzésbe kezdett a pizskafával. Nagy szerelmese volt a valcernak, a forgó tánc szegény megboldogult feleségét juttatta eszébe. Frozina akkor ért a szobába, amikor apja fejét kissé hátrafeszítve épp az íróasztalt táncolta körbe. Hívattál, apám, mondta, és a gróf dermedten kapta oda a fejét.

Drága kislányom, nem is tudom, hogyan kezdjek bele, biztos eljutott már hozzád a hír. Igen, apám! Milyen hírről van szó? Frozina nagyon jól tudta, milyen hírről van szó, de nem volt ereje a kezdéshez. Kezdje el az apja, szenvedjen egy kicsit. Drága, kicsi lányom, kezdett bele újra a gróf, és a táncról tikkadtan zihálva vette a levegőt. Aztán torkát köszörülte, köhintett egyet-kettőt, majd valóságos köhögőrohamban tört ki. Frozina rezzenéstelen arccal ült a fotelban, türelmesen várt, de nem sietett az apja segítségére. Drága, kicsi lányom, kezdte harmadszorra is Török gróf. Azért hívatlak ide, mert nagy újságot szeretnék megosztani veled. Ez a hír olyan hír, ami megváltoztatja egész életünket. Ami felülírja mindazt, ami az elmúlt napokban közelgő vészként nehezedett ránk. Álmatlanul forgolódok ágyamban napok óta, nem győztem megoldásokat találni a kialakult nemkívánatos és igen-igen kompromittáló helyzet megoldására. De ma reggel, mint derült égből a villámcsapás, megérkezett a hír. Nem tagadom, könnyet csalt a szemembe, és rögtön rád gondoltam, drága, kicsi lányom. Hogy nem kerülsz majd olyan méltatlan helyzetbe, amibe belekényszerítettek volna. Esküszöm, ez életem legboldogabb napja, a házasságkötésem és születésem után. Frozina felsóhajtott, nem hitt már apjának, alávaló módon házasságot tervez a feje felett, ráadásul olyannal, aki hozzá képest jócskán koros. Képes jópofáskodni és előadni a szerető édesapát. Egyáltalán nem így ismerte, de miért is ne birtokolhatnák a szüleink a félreismerés, a megtévesztés, a becstelenség álarcait? Eufrozina grófkisasszony, pukedlizett viccelődve a gróf, nem kerül a kastélya árverezés alá, oldalági néni-kém egész vagyonát rám hagyta. Ha úgy tetszik, kelj útra, járd be Európát, utazz, láss, tanulj. Mindent finanszírozok, kicsi nádi posztátám, azt szeretném látni, hogy ragyogsz és dalolsz.

Ragyogni és dalolni nem olyan egyszerű, ha az ember lánya titokban gyereket vár. Úgy érzi, számára kettészakadt a világ, van ő, van a világ, és nincs olyan tú és cérna, ami ezt a kettőt össze tudná fércelni. Vagyis hát nincs egyedül, ketten vannak, de ez teljes mértékben felfoghatatlan. Azt, hogy ketten vannak, egyáltalán nem érzi, onnan tudja, hogy másoknak ezt szokták mondani, ha gyereket várnak. És mivel ő is gyereket vár, neki is ezt mondanák. Bárhová néz, nem azt látja, ami valójában ott van, hanem az ő mélységes aggodalmát, bűjűjét-bajját.

Frozina felnézett a csillárra, mely óriás aranypolipként, széttárt karokkal, meleg mosollyal nézett le rá. Gyere, csak gyere, Frozinám, rám mindig számíthatsz, ha majd megszületik a kicsi, fényem segít meglátnod pufók arcoskáját. A fali gobelinen romantikus erdőszélen gyógyforrás csobogott, a forrás mellett szerelmespár enyelgett. Nekik miért ilyen egyszerű?, nézett számonkérően a falikárpitra. Olasz majolikavázán elefántmadár etette fiókáit, Frozina arra gondolt, hogyan fogja majd táplálni a kicsinyét. Az íróasztal előtt Szmirna-szőnyeg

nyújtózkodott. A dús virágindák és szirmok közepén tiszta helyet hagyott a szövő, és egy kisfiút alakját szőtte bele, aki a kutyájával feküdt egy bokor tövében. Vajon kisfiú lesz-e, vagy kislány?, futott át Frozinán. Hálásan nézett a tárgyakra, és érezte, hogy az előtte álló nagy mérközést egyes-egyedül kell majd megvívnia. Nem is örülsz, kislányom?, kérdezte a gróf. Örülök, apám, csak még nem tudom kimutatni. [...]

HATVANADIK FEJEZET

Érdekes kreatúra az ember. Első nekifutásra azt gondolnánk, hogy a rossz hír letaglózza, a jó hír felvillanyozza. Mert létezhet-e jobb hír annál, mint amikor az ember örökséget kap? Egyértelműen adódik a válasz, hogy alig. Azt tartja a mondás, hogy a rossz hír szárnyon jár, a jó kullog. Frozina a jó hírtől valósággal lefagyott, lelassult, kullogva hagyta el a kastélyt. Török gróf évekkal ezelőtt megengedte neki, hogy annyi időt töltsön a kerti házban, amennyit csak akar. Még egy különálló cselédlakot is felhúztatott a kisház mellé arra az esetre, ha nemcsak a nappalt, hanem az éjszakát is ott kívánja tölteni egyetlen leánykájára. Mégiscsak legyen segítségére valaki, egy grófkisasszony tényleg ne éljen már úgy, mint egy bugris paraszt. Mert ha hagyták volna neki, tán még a lábba is kiköltözött volna. Pedzegette egyszer Maricskának, hogy két kunyhót elbírna-e a telkük. Titokban arról ábrándozott, hogy saját nádkunyhójában ébred, és hajnalban, amikor még csak nyújtózkodik, és sóhajtozik a láb, csónakázni indul. Ekkortájt veszítette el édesanyját, és úgy döntött, nem zaklatja hóbertjével édesapját, épp elég teher neki a gyász. Maradt hát a mesés kerti házacskájában, melynek elülső, üvegkerti része kezdett hasonlítani a brazil őserdőhöz. Különösen azóta, mióta meghozták az ember nagyságú, öblös madárkalitkát Dél-Amerikából, és a kalitka virágzó mediterrán növényei között bolondozva bujkáltak és flótáztak a kismadarak. Az üveges kertből alvószoba nyílt, nem is egy, hanem kettő. A szobák ablakait tündérrózsát ábrázoló kovácsoltvas rácszat őrízte a láb felől érkező lappangóktól. Ezt Török gróf fogalmazta így, mert szerette a lányát. Azt is megígértette vele, hogy a hálókamrája vaskos tölgyfa ajtaját, melyet pókhálóként font be a tündérrózsás kovácsoltvas, soha se hagyja éjszakára nyitva. Az aggodás elhomályosította gondolkodását, mert ha Frozina tényleg bezárta volna magát, és valami baj történik vele, a kiszabadítása több órát, akár egy teljes napot is igénybe vett volna. Ám a gróf ezzel nem gondolt, ő biztonságban szerette volna tudni lányát, aki, ahogy a lápiak mondták, kiköpött apja volt.

Itt az ideje szót ejteni Frozina hálósobájának berendezéséről. Pipacsvirágos ágytakarójába Maricska valósággal beleszeretett, többször is mondta, hogy ilyen szépet még nem látott, mert olyan lápos. Köszönöm szépen, Maricska, felelte Frozina csillogó szemmel, nekem is azért tetszik, mert van rajta bimbós pipacs, virágzó pipacs, hervadó pipacs és hulló pipacs. Igen, megvan, olyan mint a lápon a tavasz, nyár, ősz meg a tél, csivitelte Maricska. Frozina ragaszkodott ahhoz, hogy a hálósobája paraszti berendezésű legyen. Úgy is hívta, hogy parasztszoba, nem pedig úgy, hogy hálószoba. Vörös keretes matt fehér parasztsifonok, mint két fehérbe öltözött, karmazsinszíjas testőr, támasztották hátukat a láb felőli falrésznek. Frozina saját kezével tulipánokat, szegfűket, rózsákat, rozsmaringokat, liliomokat festett domborodó mellkasukra. Nyelves levelek, kacskaringós indák kötötték össze a virágokat, és lefutot-

tak a zubbony szélén túlra, le, le egészen a nadrág térdéig. Az alacsony komódon nagyméretű mosdókancsó állt, alatta mosdótál, mellette kör alakú szappantartó, fedeles fogkefetartó és fedeles tárolódoboz. Minden egyes darab mesterien megmunkált műremek volt, nem is csoda, Török gróf rendelte Itáliából. Elefántcsont-színű alapon vörös mocsári kockásliliomok voltak festve minden egyes darabra. A kancsó hullámos szélét kétoldalt csigaházra emlékeztető körkörös dísz gazdagította, szépsége és aprólékos megmunkálása magához vonzotta és nem engedte szabadulni a tekintetet. Faragott ágylvége szélső oszlopai tulipánban végződtek, hullámíves támláját szimmetrikus rózsabokorra emlékeztető faragvány dekorálta. Ami a szőnyeget illeti, nos, az családi veszekedés tárgya lett. Frozina megkérte Maricskát, hogy szövessen neki a szobájába egy nagy kerek gyékényszőnyeget, a bécsi fülönfüggőjét szívesen odaadja érte a mesternek. Meglett a szőnyeg, a nagy bézsszínű kört harminckét színes kis köröcske díszítette, a kis körök között még kisebb kerek cirádákkal. Na mármost, adva volt a nagy feladat, hogy rejtse el Frozina az elegáns selyemperzsa szőnyeget, melyet az apai ágú nagymama hagyományozott csak és kizárólag lányunokára. Továbbá, hogyan tartsa titokban a gyékényszőnyeget. Mert ahogy Lukács evangelista írja, nincs olyan rejtett dolog, mely napvilágra ne kerülne, nincs olyan titok, mely ki ne tudódna. Márpedig ha egy olyan személy mondja, mint Lukács, el kell hinnünk neki, hisz amit írt, teljes egészében Isten sugallta neki.

Ki kell mondani, nem érdemes kertelni, Török Eufrozina grófkisasszony cseppet sem örült az örökségnek. Azért nem örült, mert fejben már megírta forgatókönyvét, melynek első jelenetében fájdalmas búcsút vesz édesapjától, akit befogad a fene nagy Török família, nem is olyan kicsi szobát ajánlanak fel neki természetesen cselédséggel együtt. A második jelenetben kiderül, hogy ő mégsem tart édesapjával, marad a kisházban, hisz a kisház a kastélyhoz képest nem képvisel piaci értéket. Még a második jelenet végén teátrális, nagyoperába való zokogós családi összeölelkezést látunk, a megtört édesapa fájdalomtól görnyedten öleli magához egy szem lányát, és kimondja, amit mindenki vár, drága kislányom, legyen úgy, ahogy te akarod. A hintó elindul, a lány marad. Nem háborgatja senki. Gyakran kijár a lábba, ahonnan hétre való enni-valóval tér haza. Amikor eljön az órája, megszüli gyermekét. De így? Hogyan fogja titokban tartani, hogy nő a hasa? Egy biztos, senkinek sem engedi átlépni a kisháza küszöbét. Majd ő megy, és olyan ruhákban megy, amelyekben nem látszik áldott titka.

Gizikét és Gézut is megviselte a bizonytalanság. Mert a rossz hír tényleg úgy terjed, mint a futótűz. A lovardában susmusolták a lovak, hogy baj van, a gróf csődbe ment. El fogják adni a kastélyt, lovastul, istállóstul, mindenestül. Fel kellett készülniük arra, hogy a lóvásárban kötnek ki, és még rágondolni is rossz, de annak is nagy a valószínűsége, hogy két külön gazdához kerülnek. Zokogott Gizike, Gézu sörényével törülte szárazra szerelmetes felesége arcát. Drágám, az nem történik meg, nyugodjon meg, szépen kérem. Na, ebben Gizike megnyugodott, aztán megint rákezdte a szipogást. Gézum, hercegem, legjobb lenne, ha elajándékoznának bennünket. Akkor legalább nem stírólnék a fogunkat a vásárban, mert annál megalázóbb dolgot el sem tudok képzelni. Az ajándékba adott lónak, hála istennek, sohasem nézik a fogát, mert nem illik. Ne gondoljon most erre, kedves, nézze, milyen friss ropogós szénát hozott be a lovászfiú, még egy bolondos kis szöcske is van rajta, hogy kegyedet jobb kedvre derítse. Beropogtatták a szénát, és az istálló sötét sarkai felé észrevétlenül be-

settenkedett a rettegés és a félelem. Lábujjhegyen jött, tapogatózva, de megcsúszott fekete körme az aranyhárga, fényes szalmaszálakon, és hanyatt dőlt, mint az istállóajtó. Nagyon huppant, erre minden ló elkezdte rángatni a fejét, bőrük remegett, farkukkal folyamatosan csapkodtak. Aztán csend lett, vérfa-gyaszító, morajló csend. Gizikém, emlékszik, törte meg a csendet Gézu, emlékszik arra a cifra hintószerszámra. Az a nyeregtartó, sohasem felejttem el, meny nyire jól állt kegyed karcsú derekán. És micsoda jelenetek voltak abba beleszóve. Erdei vadászat ebekkel, szájukban egy-egy vadkacsa. Istenem, nem láttam csinosabb kancát kegyednél. Azért, Gézum, maga sem volt egy hekeficki ló, abban a szalagdíszítéses csótárban ügetve, királyi mén volt. Lobogott a dús barna sörénye, amit még szebbé tettek a lengő sallangok. Micsoda idők voltak!

A lovarda falán lógó lószerszámok mintha értették volna, meg-megrezzenetek, a bronzablák összekoccantak, a szépen faragott csontkengyelek felriadtak pókhálós álmukból, és riadtan néztek farkaszemet a fémkengyelekkel. Egy-két szalma alatt rejtőző, elfelejtett patkószög úgy érezte, vészhelyzet van, így hát hajrá, eljött az ő idejük. Még minden elképzelhető, gondolták, még semmi sincs veszve, mi van, hogyha a sors épp most osztja rájuk a nagy lehetőséget. [...]

HATVANKETTEDIK FEJEZET

Zsiókát, a lópánban talált kislányt a kastély személyzete kézzől kézre adta. A konyhamester, a szakács, a szakácsné, az asztalnok, az étékfogó, a pohárnok, a borsoló, a tálnok éppúgy rajongott érte, mint a tisztartó, az inas, a lovászmester, a vicelovászmester, a szűcs, a gombkötő, a molnár, a lantos, a hegedűs, a sípos, a lakatos, a doktor, a borbély és a törpe. A Zsióka nevet Miklós pap háziasszonya adta neki, aki a kastélyban főző- és sütőasszony volt. A lópán szülőtte volt ő is, ugyanolyan talált kislány, egy pákászcsalád nevelte fel. Amikor bele szeretett egy lajstromosba, élete legnehezebb döntése elé került, menjen-e hozzá élete szerelméhez elárulva nevelőszüleit és a lópán kócos, szurtos népségét, vagy maradjon hű a lópánhoz az örök boldogtalanságot és kihagyott lehetőséget választva. Hozzáment a legényhez, aki már akkor a kastély konyháján szolgált. Odavette magához ifjú feleségét, kaptak egy kis szobácskát az alagsorban, sütöttek-főztek, ettek-ittak és boldogok voltak. Csak egyetlen bánat mardosta a szívüket, nem született gyermekük. Csoda hát, ha az asszony szívének minden gyöngédségével és szeretetével dajkálta? Azért adta neki a Zsióka nevet, mert a lópánban azon a részen találta a pap, ahol a legdúsabb zsiókaberek tenyésztek. Azt minden lápi ember tudja, hogy a nád gyorsan terjed, évente kétszer is kaszálják, és szívesen elegyedik más növényekkel, mint például a nagy csalánnal, a keskeny levelű gyékénnyel, a széles levelű gyékénnyel, a télisással és a sziki kákával, amit a lópán népe egyszerűen zsiókának hív. A zsióka növény évelő, kúszó gyöktörzsű, és legalább olyan szapora, mint a nád. A parti madarak kedvelt, iszapos, sekély, nyílt vizű felszíneit foglalja el. Savanyúfűnek is nevezik, gazdasági értéke nincs, alomnak használják. De a szakácsné névadásának igazi oka az volt, hogy a férjétől legelőször egy zsióka virágcsokrot kapott. A zsióka virága barnászöld boglyas csillag, nincs benne semmi cicoma, semmi pompa, semmi arisztokratikus, nem illatozik messziről, nem szédíti magába a méhecskéket, egyszerűen csak virul. Ám van egy különlegessége, igazi szépsége csak akkor látható, ha nagyon közelről nézzük, ha szinte érintjük arcunkkal a szirmait.

Zsióka kisasszony, mert anyukája így hívta, lassan féléves lett. Rajongói nem is sejtették, mitől ilyen nyugodt, jól táplált, pufók kiseded, aki majd kicsattan az egészségtől. Itt az ideje elárulni, hogy Zsióka nem mással táplálkozott, mint anyatejjel. A szakácsné a testén altatta a kislányt, mezítelen mellkasán, mert ott tudott igazán aludni. Második vagy harmadik éjszaka arra ébredt, hogy valami meleg folyik az oldalán kétoldalt. Megtapogatta, azt hitte, izzadság. Nem izzadság volt az, hanem édes anyatej. Zsióka egyből megtalálta a duzzadt emlőbimbót, és attól az éjszakától fogva anyatejen élt. A titkot senki sem tudta a szakácsné férjén kívül, de ahogy az lenni szokott, nincs olyan rejtett dolog, ami előbb vagy utóbb napvilágra ne kerülne. A szobalány egyik teliholdas éjszakán a szakácsék ablaka előtt surranva véletlenül belesett a sötétítőfüggöny szélénél, és elpletykálta a kastélyban, hogy a szakácsné a gyerek, ő a két szemével látta, hogyan szoptatja éjszaka. Felbolydult a kastély, bizonyosságot akartak, de hol volt már a bizonyosság? Miklós pap az ország másik szegletében hirdette az ígét. Minden csoda három napig tart, hirdeti a mondás, és tényleg, néhány nap elteltével elcsendesedett minden. A szakácsné nem felejtette el jól elhúzni a függönyt, és Zsióka olyan szépen fejlődött az anyatejtől, hogy egy nap alatt egy hetet, egy hét alatt egy hónapot, egy hónap alatt egy évet fejlődött volna, ha meseszereplő lett volna. De mivel egyszerű lápi lányka volt, féléves korára éppen úgy nézett ki, mint egy féléves kislány.

A szakácsné titka Frozina fülébe is eljutott, és előntötte a féltékenység. Ha valóban a szakácsné gyereke, ki lehet az apja? Mert ha a férjétől lett volna a gyerek, mi szükség lett volna a lápi históriára? Mi köze volt ehhez az egészhez Miklós papnak? Különösen a legutóbbi kérdésen rágta, ette, törte magát, míg végül úgy döntött, felkeresi a szakácsnét. Így történt, hogy Török Eufrozina grófkisasszony átlépte az alagsori szobácska küszöbét, és karjába vette Zsiókát. A kislány tündérien gögicsélt, mintha a saját édesanyja ölében lett volna, a mosoly arcába kétoldalt bájjögdröcskéket mélyített. Nem hasonlított egyáltalán Miklós papra, Frozina megnyugodott, de megnyugvása büntudattá változott, egyáltalán hogyan is feltételezhetett ilyet. Aztán megint féltékeny lett, és biztos, ami biztos, elmeséltette a szakácsnővel Zsióka megtalálásának történetét. Aztán megint jött a szégyen, úgy érezte magát, mint a saját élete szárnalmas magánnyomozója. Áldozatnak érezte magát, akit egy izzó kemencébe dobtak, de nem jött rá, hogy a kemencébe tulajdon kezével rakta meg a tüzet.

Frozina napokon át szenvedett Zsióka látogatása után, és egyik ezüstpókhálós, fényes délután a kertje hűvösében pihent, amikor pillangók szárnyának rebbenését, apró buborékok fogócskáját érezte a hasában. Eleinte azt hitte, valami rosszat evett, kavarnak a belei. Csak aztán jött rá, megtörtént a csoda, megmozdult a magzata. Nem örömet érzett, hanem anyagi döbbenetet, amit szeretett volna megosztani valakivel, de senki sem volt a közelében. És ha lett volna? Hét lakat őrizte titkát, és a hét kulcs mindegyikét Maricska őrizte. Összekapta magát, csónakba szállt, és nekivágott a lápnek. A morotva kristálytiszta vize úgy vonzotta magához a csónakot, mint jogos tulajdonát, amire igényt tart, amit nem ereszt el soha többé. A vízre hajló őszülő fűzfák lágyan ciorogtatták a víz tükrét, és nini, milyen csodálatos, a víz tükrén fordított fűzfák nőttek a vízben. A morotva széli sárguló sástenger ikertestvére is a víznek adta magát, Frozina előtt egy ígéretes, szebb világ nyílt. Mi lenne, ha az a másik világ lenne az én igazi világom?, futott át rajta. Hívta, szólította, édesgette a mélység, gyere, csak gyere, nem bánod meg, ahova hívlak, ott nincs fájdalom, nincs szégyen. Nincs ősz, nincs tél, csak örökös tavasz. Ugye, érzed, a lápon

a napfény egyre hidegebb, nézz fel az égre, varjak jönnek a Paczalos-morotva felől. Nézd, hogy sóhajt és sárgul a nádas, reggelenként dér csörömpöl a bokrokon, ne várd meg a telet, gyere, csak gyere. Frozina megrázta magát, képzelete játszott vele, vagy valami vízi gonosz? Eszébe sincs beugrania a vízbe, neki dolga van itt a csónakban, el kell eveznie Maricskához, és el kell újságolnia neki a nagy hírt, megmozdult a kisbabája.

Amikor két áldott állapotban lévő nő találkozik és beszélgetni kezd, még a harangok is lágyabban szólnak. Felületesen fogalmazva azt is mondhatnánk, hogy a lápon nincsen harang, nincs, ami zúgjon. De ha egy kissé beleolvasunk a kisláposi mocsár keletkezéstörténetébe, már az első oldalon élénk jönnek a harangok. Mert a legenda azt meséli, hogy a láp alatt valaha falu állott, melynek két temploma is volt. Élt a faluban egy molnár, akinek olyan szép lánya volt, hogy a napra lehetett nézni, de reá nem. Megtetszett a ördögnek, alkut kötött a molnárral, adja neki a lányát, bármit kérhet cserébe. A molnár ellenállt a kurafinak, az ördög egyik éjjel elrabolta a lányt. Vitte, vitte a pokol mélye felé, de félúton megszólaltak a harangok, az ördög félelmében leejtette a lányt. A lánynak sikerült hazamenekülnie, ám édesapja bánatában kiengedte a zsili-pet, a falut elöntötte a víz. Csak a templomtornyok teteje látszott ki a tóból, aztán azokat is elnyelte az áradat. Mit tehetett szegény lány, behalt bánatába. Tiszta őszi estéken, amikor szellő se rebben, halk harangozás hallatszik a hany vize alól. Nem hallhatja senki, csak aki várandós.

Maricska a kunyhó előtt ült, nézte a másodkeltetésű kiskacsákat, ahogy Kaszur mancsát csipkedik. Mintha harangozást hallott volna, de nem a levegőből érkezett a hang, hanem a víz alól. Kaszur is hallotta, mert otthagya a kiskacsákat, és elkezdte ugatni a vizet. Ekkor fordult be a morotvakanyarban Frozina. Maricska ujjongva felugrott, csípőre tette a kezét, és várt. Közben arra gondolt, mennyivel könnyebb neki, mint Ruzsikának. Ő legalább elmondhatta a baját az édesanyjának. Igaz, erőszaknak állította be, két haramia megtámadta őket a lápon. Nem volt menekvésük, küzdöttek, ameddig bírtak, martak, haraptak, karmoltak, rugdostak, de mi egy nő egy erős férfihoz képest. Kik voltak azok az akasztani való gazemberek?, kérdezte az édesapja. Nem látták szegény lányok, mert a bitangok eltakarták az arcukat, felelte Maricska édesapja. Eltakarták?, akkor azok nem lápiak lehettek, hanem valami lajstromos, templomba járó gazemberek.